

Крук С. Л., Гаврилькевич В. К. Базові положення психологічного і педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців : тези доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 22–23 березня 2018) / [ред. колегія: С. М. Потапчук (голов. ред.), Т. Л. Левицька, Л. О. Подкоритова, В. К. Гаврилькевич] / М-во освіти і науки України, Хмельницький нац. ун-т, Каф. психол. та педагог. [та ін.]. – Хмельницький: ХНУ, 2018. – 140 с. – С. 74–76.

Крук С. Л., Гаврилькевич В. К.

Хмельницький національний університет

БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО І ПЕДАГОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТІСНО-ЗОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ГУМАННОЇ ПЕДАГОГІКИ В СЕРЕДНЬОМУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Викладені у цій статті положення розроблені відповідно до програми дослідно-експериментальної роботи «Психолого-педагогічне забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі», затвердженої Міністерством освіти і науки України (наказ № 22 від 17 січня 2015 року).

Мета статті – визначити основні поняття та ключові позиції психологічного і педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі.

Завдання статті:

1) визначити поняття «особистісно-зорієнтована освіта на засадах гуманної педагогіки»;

2) визначити суб'єктів особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі;

3) визначити мету психологічного та педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі;

4) визначити суб'єктів психологічного і педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі;

5) визначити принципи психологічного та педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі;

6) визначити умови психологічного та педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі;

7) описати структуру процесу психологічного та педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі.

Особистісно-зорієнтована освіта на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі є цілеспрямованим, спеціально-організованим педагогічним процесом, метою і сенсом якого є виховання *гуманної та благородної людини*. Активними учасниками цього процесу є: *педагогічний колектив середнього загальноосвітнього навчального закладу, учні та батьки учнів*. Кожен із зазначених учасників виявляє свою внутрішню активність і суттєво впливає на перебіг освітнього процесу, тобто є суб'єктом особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі.

Отже, **суб'єктами особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі** є: педагогічний колектив середнього загальноосвітнього навчального закладу, учні, батьки учнів.

Із них, педагогічний колектив середнього загальноосвітнього навчального закладу має відігравати провідну роль, оскільки саме він має бути лідером, який спрямовує і свою активність, і активність учнів і батьків учнів для досягнення спільної мети – допомогти учням розвинути такі особистісні якості, як гуманізм і благородність, та здобути відповідні знання, уміння й компетенції.

Процес особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі, як і будь-який цілеспрямований та організований процес, може ефективно відбуватися лише за активної участі кожного із суб'єктів цього процесу та їх взаємоузгодженої діяльності. Тому, психологічне та педагогічне забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі має стосуватися саме діяльності суб'єктів особистісно-зорієнтованої освіти...

Таким чином, *суб'єкти особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі* є гетерогенною соціальною групою, на яку мають бути спрямовані психолого-педагогічні впливи для здійснення психологічного і педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі.

Мета психологічного та педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі – створити *психологічні, соціально-психологічні та психолого-педагогічні умови*, що сприятимуть діяльності суб'єктів особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки.

В даному випадку, *психологічні умови* – це обставини внутрішнього світу кожного із суб'єктів особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки; *соціально-психологічні умови* – це психологічні обставини, що виникають в процесі міжособистісної взаємодії всіх суб'єктів особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки, іншими словами, це умови морально-психологічного клімату дитячої, батьківської та педагогічної спільнот і всіх їх разом узятих як гетерогенної соціальної групи; *психолого-педагогічні умови* – це психологічні обставини, що виникають в процесі педагогічної взаємодії вчителів і учнів.

Суб'єкти психологічного та педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі – це особи, колективи, служби, які мають відповідні знання, спроможності та повноваження для створення сприятливих умов, в яких суб'єкти особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі могли б найоптимальніше здійснювати свою освітню діяльність. Такими знаннями, спроможностями і повноваженнями володіють:

- *психологічна служба середнього загальноосвітнього навчального закладу;*
- *педагогічний колектив середнього загальноосвітнього навчального закладу;*
- *інші служби, установи, заклади, підрозділи, що надають свої послуги і допомогу навчальному закладу на умовах договору про співпрацю.*

Варто зауважити, що педагогічний колектив середнього загальноосвітнього навчального закладу одночасно є і суб'єктом особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки, і суб'єктом психолого-педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки. Таке поєднання ролей можливе завдяки тому, що кожна людина як свідомо істота має можливість вступати у стосунки не тільки з іншими людьми, а й сама із собою. Завдяки цьому кожна людина із достатньо розвинутою свідомістю і самосвідомістю може сама для себе створювати необхідні умови для ефективної трудової та інших видів діяльності.

Діяльність суб'єктів психологічного та педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі має відповідати методологічним засадам гуманної педагогіки, етичним засадам педагогічної та психологічної професійної діяльності, а також юридичним нормам. Тому, ми сформулювали такі **принципи психологічного та педагогічного забезпечення**

особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі:

- 1) спрямованість до духовного гуманізму;
- 2) відповідність нормам, задекларованим у: «Маніфесті гуманної педагогіки», «Кодексі честі та служіння учителя», «Етичному кодексі психолога»;
- 3) відповідність нормативно-правовим актам, що регламентують діяльність середнього загальноосвітнього навчального закладу та психологічної служби в системі освіти.

Для успішного здійснення психологічного та педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі має бути наявності як бажання всіх учасників цього процесу досягти спільної мети, так і низка обставин, за яких це бажання буде реалізоване найкращим чином. Поміркувавши про те, які саме обставини є необхідними, ми визначили низку **умов психологічного та педагогічного забезпечення** особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі, зокрема такі:

- 1) добровільна (за усвідомленою згодою) взаємодія між суб'єктами психологічного забезпечення і суб'єктами особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки;
- 2) взаємна зацікавленість суб'єктів психологічного та педагогічного забезпечення і суб'єктів особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки у досягненні спільної мети;
- 3) наявність системи теоретико-методологічних засад (вихідних даних, теоретичних положень, що лежать в основі психологічного та педагогічного забезпечення);
- 4) наявність системи діагностичних і моделюючих психологічних і педагогічних методів (способів, прийомів) і засобів, що відповідають меті психологічного та педагогічного забезпечення;
- 5) наявність системи організаційно-методичних засад (плану, програми, методичних рекомендацій тощо, що описують послідовність методів, правил, засобів і форм психологічного та педагогічного забезпечення і впорядковують їх здійснення);
- 6) наявність побутових і виробничих обставин, сприятливих для здійснення психологічного та педагогічного забезпечення;
- 7) наявність матеріально-технічних засобів, необхідних для здійснення психологічного та педагогічного забезпечення.

Структура процесу психологічного і педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки. Процес психологічного і педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки являє собою творчу взаємодію його *суб'єктів* за допомогою відповідних *засобів* із *суб'єктами особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки*. Метою їхньої взаємодії є побудова спільними зусиллями соціальної моделі (моделі спільноти людей), в якій буде *гуманізована й облагороджена соціально-психологічна ситуація* (реакції, дії, ставлення, стосунки), що дасть необхідні умови для реалізації *гуманних і благородних діяльності та спілкування*, в яких відбуватиметься становлення й розвиток *гуманної та благородної людини*.

Отже, психологічне і педагогічне забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки полягає у *соціальному моделюванні* – створенні в рамках окремої гетерогенної соціальної групи (що складається із суб'єктів особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки), найбільш сприятливих умов для реалізації мети гуманної педагогіки – виховання гуманної та благородної людини.

Перспективи подальших досліджень. Викладені вище положення є основою для розробки *теоретичної моделі* психологічного та педагогічного забезпечення особистісно-зорієнтованої освіти на засадах гуманної педагогіки в середньому загальноосвітньому навчальному закладі.